

Årsmelding for Sør-Aurdal Historielag 2023

Styret har bestått av leiar Åse Østgård Hagen, kasserar Halstein Heiene, sekretær Anne Karin Eid, styremedlem Sigrid Haugen og styremedlem Amund Grønhaug. Medlemstalet har nesten dobla seg dei siste fem åra. Ved årets slutt hadde laget 105 medlemmar. Aktiviteten i laget var stor i 2023. Heimesida og Facebooksida til historielaget har mange følgjarar, desse sidene har vorte viktige når det gjeld å nå ut til mange med informasjon om aktivitetane i laget.

I 2023 har vi hatt to styremøter, årsmøte, kommunikasjon via epost, samt to møter i gruppa som registrerer skogskoier i kommunen. Mykje av registreringa er no unnagjort, men arbeidet held fram med Anette Hougsrud i spissen. Det er planar om å utgje dette stoffet i bok om ikkje lenge.

Tom Lium heldt foredrag på årsmøtet om tungtvannsaksjonen på Vemork som vart kalla «Operasjon Gunnerside». Han viste bilder og fortalte om den 19 dagar lange flukta frå Vemork, over Hardangervidda, Valdres og vidare over til Sverige. Den 10 mars 2023 sette historielaget opp ei informasjonstavle ved parkeringsplassen ved Sangin på Nordre Fjellstølen. Dette for å markere at det var 80 år sidan dei fem tungtvanns sabotørane kom forbi på Nordre Fjellstølen, og overnatta i ei seterbu her, natta frå den 9. til 10. mars i 1943.

Sommarturen gjekk til Rjukan og Vemork den 19. og 20. august med 24 deltakarar. Målet med turen var å besøke Norsk Industriarbeidermuseum og Tungtvannskjellaren som vart opna som museum 18. juni 2022. Den er mest kjent for den vellukka sabotasjeaksjonen «Gunnerside» som vart gjennomført her natt til 28. februar 1943.

27. august var historielaget medarrangør på ei vandring langs Kongevegen på Leirskogen med start ved Olavskjelda på Breidablikk. Arrangementet var eit av fleire som markerte 1000-års jubileet for kristninga av Valdres. 35 personar deltok, blant dei prosten i Valdres, Carl Philip Weisser og biskopen i Hamar bispedømme, Ole Kristian Bonden. Prost Weisser og Anne Karin Eid tala ved kjelda før vi starta. Ein dugnadsgjeng på Leirskogen med Liv Skaaren-Fystro som primus motor, hadde gjort ein stor jobb men rydding, skilting og tilrettelegging av Kongevegen.

I september tok nokre historielagsmedlemmar turen opp til dei to gamle buplassane i Faralie som heiter Farin og Forskrekkelisen. Med motorsag og anna eigna reiskap vart stigen rydda for tre og busker som stengde. Stigen er merka frå starten sør for Bergsundtunnelen og opp til tuftene.

21. oktober drog fem historielagsmedlemmar innover åsen ovafor Øvergård på Leirskogen for å sjå på gravrøysene som skulle finnast her. På Svarttjernknatten ved Svartetjednet ligg den største gravrøysa. Haugen med steinar i omlag same storleik er ca. 10 meter i diameter og bortimot 1 meter høg. Det ligg ei mindre røys ca. 30 meter unna den største. I brevet frå Kulturvernavingdelinga ved Innlandet fylke står det følgjande: "Plasseringa av gravrøysene, på ein topp, langt frå kjent busetjing, tyder på at dei kan være svært gamle, truleg så langt tilbake som til bronsealderen».

13. november var det ein triveleg og interessant "verktøykveld" på biblioteket på Bagn. Odd Arne Rudi frå Valdresmusea kom med en diger koffert med mange gamle, merkelege reiskapar. Fleire av deltakarane hadde og med seg ulike ting. Mange hadde aldri sett gjenstandane før og visste heller ikkje kva det hadde vore brukt til. Fantasien blomstra og mange kreative forslag kom fram. Arrangementet var et samarbeid mellom Sør-Aurdal Frivilligsentral, Valdresmusea og historielaget.

Registrering av lokale stadnamn starta i 1988, med komitear frå alle bygder i Sør-Aurdal. Ca.7000 namn på 146 kartblad vart samla inn den gongen, dette tok 10 år og vart avslutta i 1998. Dette låg lagra på kommunehuset i 25 år før det vart teke fram att. Fyrst på året 2023 starta arbeidet med å få namna inn på digitale kart, dette er no fullført. Stadnamn er ein viktig del av kulturhistoria vår og Kartverket seie det slik: *«Eit stadnamn er eit kulturminne vi har arva»*

Salet av Sagn og Soge 2022 har gått strykande og er ein viktig del av lagets økonomi. Utpå hausten 2024 kjem eit nytt hefte, redaksjonskomiteen består av Marianne Bjørnstad, Anne Marit Framnes, Gunn Lundene, Sigrid Haugen, Ragna Heiene og Kåre Leite

Styret vil takke alle som i 2023 har gjort ein innsats for Sør-Aurdal Historielag. Vi håper på eit år med nye, spanande utfordringar og mange aktive medlemmar. Vi ser at samarbeid med andre lag og foreiningar er nyttig og bidreg til endå større aktivitet. Dette er vi innstilte på å halde fram med.

Åse Østgård Hagen, styreleiar